

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Головуючий Всеукраїнської Ради Церков
і релігійних організацій

Райчинець Василь Федорович, Старший єпископ УЄЦ

11 березня 2020 року

Розроблено та прийнято
Комісією з питань соціального служіння
Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій,
Протокол від 02.03.2020 р.

Стратегія церков і релігійних організацій України у сфері громадського здоров'я та протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу

Даний документ визначає пріоритети та засади спільної діяльності всіх церков та релігійних організацій в Україні щодо відповіді на епідемію ВІЛ-інфекції/СНІДу та інші проблеми у сфері громадського здоров'я. Стратегія визначає бачення та пріоритетні напрями на період до 10 років, водночас містить ключові напрями діяльності на 3 роки (2020-2022).

Стратегічний документ розроблено Комісією з питань соціального служіння Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій (ВРЦіРО) за участі партнерських міжнародних, державних громадських організацій, що представляють людей, які живуть з ВІЛ, ключові групи населення, та за підтримки ЮНЕЙДС в Україні (в рамках сесії зі стратегічного планування, що відбулась 16-18 жовтня 2019 року).

Бачення, місія та цінності

Бачення ситуації та нашої ролі у сфері громадського здоров'я в Україні через 10 років:

Релігійна спільнота будь-якої релігії є територією добра та милосердя, де допомагають людям в усіх питаннях щодо здоров'я та благополуччя – як у лікуванні хвороб, так і збереженні здоров'я.

ВІЛ-інфекція вже не є загрозою громадському здоров'ю в Україні, що стало можливим у тому числі завдяки об'єднаним зусиллям церков та релігійних організацій, їх служителів та віруючих. Досвід та механізм співпраці релігійних організацій щодо протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні поширило та застосовано для інших проблем у сфері здоров'я та добробуту.

Церкви та релігійні організації максимально реалізують свій потенціал, активно співпрацюють між собою та готові до протидії різним викликам у сфері охорони здоров'я.

Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій є рівноправним та потужним партнером держави, громадянського суспільства та міжнародних інституцій у досягненні міцного здоров'я та благополуччя населення України, забезпечення універсального доступу до охорони здоров'я та інших Цілей сталого розвитку.

Наша місія:

Ми, служителі та віруючі різних церков і релігійних організацій України, об'єднуємо свої зусилля для соціального служіння для збереження та відновлення здоров'я народу, його добробуту та гідного життя.

**Місія: Віримо та співпрацюємо
заради життя, здоров'я та
благополуччя українського народу.**

Цінності:

Людина, її життя, здоров'я та гідність є нашою головною цінністю як дар Творця.

В нашій діяльності ми розглядаємо здоров'я кожної людини, її сім'ї та громади, як **цілісність всіх сфер життєдіяльності**, що можуть сприяти збереженню здоров'я або одужання. Ми поділяємо позицію Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо розуміння **здоров'я людини як стану повного фізичного, психічного та соціального благополуччя**, а не лише відсутність хвороби або фізичних вад розвитку.

Ми сповідуємо **прийняття та неупереджене ставлення до всіх людей**, які звертаються в релігійні спільноти. Ми поважаємо вибір кожної людини щодо її здоров'я, надаємо допомогу всім, хто її потребує. Водночас ми очікуємо від кожної людини усвідомленого ставлення до власного здоров'я та відповідального вибору поведінки. Ми категорично не сприймаємо всі прояви стигматизації та дискримінації, неповаги до прав людини. Хвороба має бути критерієм милосердя, а не гріха.

Наша допомога ґрунтуються на **моральних та сімейних цінностях**, спрямована як на збереження здоров'я кожної людини та громади в цілому, так і підтримку хворих під час одужання. Пріоритет нашої діяльності – сприяння вільному, **регулярному тестуванню та обстеженню** задля **своєчасного виявлення хвороби** та раннього початку лікування.

Ми цінуємо релігійні традиції та звичаї щодо здоров'я, воднораз, наша діяльність ґрунтуються на **сучасних наукових підходах, дослідженнях, критичному мисленні та доказовій медицині**.

Ми відкриті до **співпраці та партнерства** з усіма релігійними спільнотами, державними структурами, громадськими та міжнародними організаціями, які поділяють наші цінності та підтримують нашу діяльність.

Історична довідка

Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій (ВРЦІРОУ) є міжконфесійною інституцією, що була утворена в 1996 році з метою об'єднання зусиль Церков і релігійних організацій з духовного відродження України, координації міжконфесійного діалогу як в Україні, так і за її межами, участі в розробці проектів нормативних актів з питань державно-конфесійних відносин, здійснення заходів соціального характеру.

Ключові події:

Сьогодні ВРЦіРОУ об'єднує 19 найбільших релігійних організацій України, які охоплюють близько 95% віруючих.

У складі ВРЦіРОУ постійно працює Комісія з питань соціального служіння, яка представляє та відстоює спільну позицію релігійних організацій та церков у соціальній сфері, забезпечує обмін досвідом, координує спільні дії у соціальному служінні та сприяє висвітленню соціального служіння в засобах масової інформації.

Організацію поточної діяльності ВРЦІРОУ здійснює Секретаріат. Найближчим часом планується створити Ресурсний центр для реалізації проектної діяльності.

Партнерство

В рамках виконання Стратегії Всеукраїнська рада церков та релігійних організацій налагоджує партнерські зв'язки з різними структурами та організаціями, як на місцевому та національному рівнях, а також поза межами України.

Релігійні спільноти:

Формування та донесення спільної позиції щодо викликів громадського здоров'я

Обмін досвідом, взаємна розбудова потенціалу

Спільна реалізація заходів з надання послуг та виконання Стратегії

Органи державної влади:

Участь у всіх консультивативно-дорадчих органах при центральних та місцевих органах влади, що опікуються питаннями здоров'я населення

Організації громадянського суспільства:

Спільне планування та/або надання послуг людям, які живуть з ВІЛ, та представникам ключових груп населення

Участь у адвокаційних та інформаційних кампаніях з питань ВІЛ-інфекції та здоров'я

Міжнародні організації:

Просування інтересів України та потреб людей щодо здоров'я на всіх міжнародних заходах та конференціях

Поширення досвіду та кращих практик міжконфесійного співробітництва в Україні в інші країни

Залучення ресурсів (фінансових, інформаційних, експертних тощо) для реалізації завдань Стратегії.

Досягнення та сильні сторони

Сьогодні ВРЦІРОУ є авторитетним та впливовим об'єднанням на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Священнослужителі та віруючі демонструють високий рівень волонтерства та соціального служіння.

Досягнення	Місцевий рівень	Національний рівень	Міжнародний рівень
Єдина політична позиція та представництво	Активна та значима участь священиків в регіональних координаційні радах (25 представників в 25 областях) Участь в адвокаційних кампаніях, що проводять НУО (приклади)	Представництво в Національній раді з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу з 2007 року Політичний вплив, висловлювання позиції щодо реформи системи	Участь в міжнародних конференціях та заходах: - Всесвітня конференція по ВІЛ/СНІД (Амстердам, 2018) - Конференція «Фундаменти демократії» (Варшава, 2019)

		охорони здоров'я	
Аналітична діяльність	Постійний моніторинг участі релігійних організацій в регіональних координаційних радах	Узагальнення даних щодо надання послуг різними релігійними організаціями	Планується на перспективу
Співпраця з іншими секторами	Співпраця з громадськими організаціями щодо надання послуг у сфері протидії ВІЛ/СНІД	Співпраця з ключовими спільнотами, зокрема ЛВІН, РКС, ув'язнені та звільнені з місць позбавлення волі Всеукраїнські наради	Участь в міжнародних та національних конференціях та заходах: - Спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН з питань наркотиків (Нью-Йорк, 2016) - Нарада щодо проблеми ВІЛ та міграції (Женева, 2019) Тренінг за підходом SAVE (Ірпінь, 2019)
Соціальна робота та надання послуг	Проводиться робота на окупованих територіях		Не передбачено
Посилення потенціалу	Постійно проводиться навчання для священнослужителів з питань участі в координаційних радах Високий рівень залучення конфесій до роботи ВРЦіРОУ (блíзько половини)		Існує експертний потенціал для поширення досвіду роботи країни регіону ВЕЦА

Потенціал для розвитку

Недостатній рівень залучення всіх конфесій у спільній діалог, а також брак постійної та ефективної комунікації всередині церков та релігійних організацій.

Церкви та релігійні організації мають багато різних напрямів діяльності та служіння, у порівнянні з якими **приоритетність проблеми ВІЛ-інфекції та супутніх захворювань є невисокою**. Водночас, існує перспектива розширення діяльності у сфері громадського здоров'я та соціального благополуччя, що відповідає цінностям та засадам діяльності релігійних спільнот.

Недостатній рівень знань священнослужителів та **розуміння моделей діяльності** у сфері протидії ВІЛ та інших захворювань, а також щодо новітніх, науково-доведених підходів. Це обумовлює потребу у проведенні постійного інформування, навчання, формування ставлення та підтримки сучасних підходів відповіді ВІЛ-інфекції та іншим викликам у сфері громадського здоров'я.

Не усвідомлення переваг співпраці між релігійними спільнотами та іншими секторами суспільства. **Недостатній рівень відзнаваності** Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій (не має логотипу, презентаційного пакету, веб-сайт потребує оновлення тощо). Відсутність постійно діючого ресурсного центру для постійного обміну інформацією, комунікації та написання проектних заявок.

Соціальна робота серед населення здійснюється переважно як волонтерська діяльність, що впливає **на стабільність та обсяг послуг, які надаються**. **Відсутність постійного фінансування** для здійснення заходів на регулярній основі є проблемою, зокрема в умовах конкуруючих пріоритетів у соціальній сфері.

Пріоритетні напрями діяльності

Для реалізації Стратегії рекомендуються наступні напрями діяльності, які можуть бути реалізовані кожною конфесією та релігійною організацією, що входить до складу ВРЦіРО.

Перелічені нижче пріоритетні напрями діяльності визначені на весь період Стратегії (до 2030 року), але будуть регулярно переглядатися (кожні 2-3 роки) відповідно до досягнутих результатів та зовнішніх змін.

Пріоритетні напрями діяльності церков і релігійних організацій України

Короткий зміст пріоритетних напрямів діяльності:

Пріоритетний напрям	Види діяльності та зміст	Очікувані результати
<i>Тематичні напрями діяльності</i>		
1. Інформування та просвіта	Організація та проведення навчальних заходів та публічних кампаній з метою поширення знань щодо здоров'я, зміни ставлення до проблеми ВІЛ/СНІД, інших захворювань та пов'язаних проблем, а також формування навичок відповідальної поведінки та здорового способу життя.	Мобілізація суспільства та формування знань, ставлення та поведінки, що сприяють здоров'ю та благополуччю населення. Запровадження цінностей здоров'я, попередження проявів стигми та дискримінації. Підвищення рівня знань представників релігійних організацій щодо профілактики, промоції здорового способу життя. Зниження стигми та формування ставлення до людини, яка хворіє
2. Соціальне служіння та послуги	Робота в громаді та надання соціальних послуг з метою попередження, своєчасного виявлення захворювань, формування прихильності до	Підтримка хворих у процесі лікування та одужання, профілактика ВІЛ-інфекції та інших захворювань. Створення партнерських зв'язків з

	лікування осіб, які мають проблеми зі здоров'ям або мають високий ризик захворіти.	метою надання комплексних послуг щодо здоров'я та соціального благополуччя Визнання внеску релігійних організацій у подоланні епідемії ВІЛ до 2030 року.
3. Адвокація та партнерство	Активна участь у діяльності Національної та регіональної координаційної ради з протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших консультативно-дорадчих органів з питань охорони здоров'я.	Донесення думки та позиції церков та релігійних громад до органів влади, організацій громадянського суспільства та міжнародних організацій, побудова довгострокового та ефективного партнерства.

Функціональні напрями діяльності

4. Аналітична діяльність	Проведення збору даних та досліджень щодо різних аспектів проблеми ВІЛ-інфекції/СНІДу, громадського здоров'я та інших соціальних проблем, що впливають на стан здоров'я та благополуччя населення. Здійснення моніторингу та оцінки діяльності з соціальної роботи, проектів.	Формування бази знань, досліджень та аналітичних даних для проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, адвокаційної діяльності.
5. Організаційний розвиток	Запровадження ефективних процесів менеджменту програм та проектів, навчання членів та персоналу, побудова системи внутрішньої та зовнішньої комунікації, залучення ресурсів для виконання заходів Стратегії, розвиток міжнародного співробітництва.	Посилення потенціалу команди Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій, створення постійно діючого ресурсного центру, реалізація проектів за міжнародної участі.

Заходи з виконанням Стратегії на період у 2020 – 2022 роках

Наведені нижче заходи рекомендовані для реалізації всіма релігійними організаціями та церквами. Кожна релігійна організація може обрати з переліку ті види діяльності та заходи, які можуть бути реалізовані відповідно до наявних ресурсів релігійної організації (як власних, так і залучених).

ВРЦІО здійснює моніторинг виконаних заходів, узагальнює отримані результати, аналізує та корегує план заходів за необхідністю.

Стратегічний напрям 1. Інформування та просвіта

№	Завдання	Заходи	Індикатори
1.1.	Актуалізація проблем щодо громадського здоров'я серед віруючих, розуміння принципів, ефективних інтервенцій, що мають на меті попередження та раннє виявлення захворювань, профілактику та зміцнення здоров'я населення	Проведення інформаційних кампаній та освітніх заходів серед віруючих. Розробка та тиражування інформаційних матеріалів з питань здоров'я та соціального благополуччя	Зміна рівня знань, ставлення та поведінки щодо здоров'я
1.2.	Підвищення рівня знань з питань ВІЛ-інфекції/СНІДу (ТБ, генитит) для священнослужителів, студентів семінарій і мірян	Розробка та впровадження інформаційно-освітніх програм на основі релігійних, духовних цінностей та медичних знань і доказових даних, враховуючи права людини та її гідність	Кількість та тематика розроблених навчальних програм Кількість навчених
1.3.	Посилення розуміння та отримання у суспільстві цінностей сімейних традицій, морально-етичного виховання для збереження та підтримки здоров'я населення	Проведення навчальних та інформаційно-просвітницьких заходів з морально-етичного виховання зміцнення сімейних цінностей	Кількість заходів Кількість учасників
1.4.	Розбудова потенціалу та компетенції	Перегляд, уніфікація та/або розробка	Кількість та тематика розроблених

№	Завдання	Заходи	Індикатори
	священнослужителів з питань ВІЛ-інфекції/СНІДу, зокрема, досягнення «О» толерантності до стигми і дискримінації, формування мотивації на тестування на ВІЛ, формування прихильності до АРВ лікування	програм з питань ВІЛ-інфекції/СНІДу з урахуванням досвіду та напрацювань всіх конфесій	кількість підготовлених тренерів, зокрема, викладачів семінарій
1.5.	Забезпечення постійного та доступного інформаційного ресурсу для висвітлення питань ВІЛ-інфекції/СНІДу, інших проблем промадського здоров'я.	Перегляд та корегування навчального курсу в семінаріях відповідно до інновацій та сучасних, нових послуг у сфері протидії ВІЛ-інфекції	кількість проведених тренінгів
		Проведення тренінгів для тренерів з пакетом уніфікованих презентацій з питань ВІЛ-інфекції/СНІД,	кількість учасників, священнослужителів, студентів семінарій, конфесійних журналістів і психологів, та мирян

Стратегічний напрям 2: Соціальне служжіння та послуги

№	Завдання	Заходи	Індикатори
2.1.	Розвиток потенціалу для здійснення соціального служжіння	Проведення заходів з розвитку молодіжного руху, волонтерство, навчання лідерів	Кількість та тематика заходів Кількість учасників
2.2.	Промоція здоров'я та мотивування прихожан щодо зміни ризикованої поведінки, пропагування особистої відповідальності	Розвиток служб милосердя та Порадень, де люди зможуть отримати консультацію Ефективне використання сучасних комунікативних технологій для зміни поведінки Здійснення мотиваційного консультування та тестування на ВІЛ та обстеження на інші захворювання	Кількість служб милосердя та Порадень (абсолютна кількість та карта) Кількість та назви запроваджених сучасних комунікативних технологій
2.3.	Розвиток та зміцнення потенціалу інституту сестринства і медичного капеланства.	Стандартизація медичного капеланства (через Громадську раду ВРЦІРО при МОЗ).	Наявність стандартів медичного капеланства
2.4.	Створення якісної і ефективної системи переадресування між релігійними організаціями та надавачами інших послуг	Створення бази даних наданих послуг в рамках соціального служжіння Розробка та запровадження механізму переадресації	Наявність механізму координації Кількість релігійних організацій та надавачів послуг, що залучені до системи переадресації

№	Завдання	Заходи	Індикатори
2.5.	Внесення у досягнення «0» випадків передачі ВІЛ від матері дитині	Участь у програмах попередження передачі ВІЛ від матері до дитини	Кількість ВІЛ-позитивних жінок та їх новонароджених дітей, які отримали послуги
2.6.	Сприяння досягненню цілі «0» випадків смерті від ВІЛ-інфекції та розширення АРТ лікування	Надання підтримки у формуванні прихильності до лікування, особливо, особам, які мають поєднання ВІЛ-інфекції/ГБ та наркозалежності	Кількість ВІЛ-позитивних осіб, які отримали послуги
2.7.	Розвиток послуг щодо здоров'я та соціального благополуччя в місцях, де проживають вимушені переселенці з зони АТО, на окупованих територіях, в армії, прикордонних районах та інше.	Надання послуг представникам уразливих груп через аутріч роботу	Розробка та впровадження нових послуг
2.8.	Продовження соціального служіння в пенітенціарній системі (як місця позбавлення волі так і системі пробації).	Підвищення компетенції представників ЦІРО, які надають послуги в пенітенціарній системі.	Перелік та зміст послуг
2.9.	Розвиток комплексних послуг для наркозалежних осіб	Залучення у надання послуг з ВІЛ-інфекції/СНІДу (ГБ, гепатити) підготовлених церковних психологів, соціальних працівників, семінаристів (як практика/стажування)	Кількість релігійних організацій, які надають послуги у пенітенціарній системі
			Кількість отримувачів послуг
			Кількість та зміст послуг для наркозалежних
			Кількість отримувачів послуг

Стратегічний напрям 3: Адвокація та партнерство

№	Завдання	Заходи	Індикатори
3.1.	Активна співпраця з Національною радою з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу і з Міністерством охорони здоров'я	Визначення механізмів співпраці, внесення питань, пов'язаних з новими викликами, і механізми вирішення Регулярна участь у засіданнях та заходах МОЗ та Національної ради	Кількість поданих пропозицій від ВРЦІРОУ та відсоток прийнятих
3.2.	Забезпечення представництва ЦІРО та донесення позиції у консультивно-дорадчих органах з питань здоров'я на регіональному рівні (усіх рівнів)	Забезпечення проактивної участі представників ЦІРО у консультивно-дорадчих органах в усіх регіонах України (у тому числі, на обласному, районному та місцевому рівнях)	Кількість та відсоток представників ЦІРО у консультивно-дорадчих органах на регіональному рівні
3.3.	Формування спільної позиції ЦІРО з питань ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших викликів громадського здоров'я, представлення та відстоювання її перед урядом та громадянським суспільством	Проведення міжконфесійних нарад та робочих груп з визначення та презентації спільних позицій	Кількість розроблених позиційних документів (зокрема, з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу, гепатітів та інших захворювань, що мають найвищий тягар)
3.4.	Залучення вищого керівництва ЦІРО до адвокаційної діяльності з питань протидії ВІЛ/СНІДу	Проведення особистих та адвокаційних зустрічей, участь у спеціальних заходах	Кількість та тематика зустрічей, в яких взяли участь вище керівництво
3.5.	Протидія дискримінації та стигматизації ВІЛ-позитивних прихожан і представників уразливих груп, засудження проявів дискримінації	Формування відповідно до даних моніторингу та оприлюднення ключових повідомлень щодо недопущення дискримінації та толерантного ставлення	Кількість виступів по темі протидії стигматизації та дискримінації
3.6.	Висвітлення позиції ЦІРО Україні щодо ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших викликів	Забезпечення участі ЦІРО у зустрічах, конференціях, семінарах з питань	Кількість та тематика заходів

№	Завдання	Заходи	Індикатори
4.1.	створення системи моніторингу та оцінки заходів та проектів, які реалізують ЦіРО	розробка показників моніторингу та оцінки, плану збору показників	кількість представників ЦіРО, які взяли участь у заходах
3.7.	координування адвокаційних зусиль та діяльності всіх релігійних організацій та церков на всіх рівнях	створення та підтримка діяльності міжконфесійного координаційного/ресурсного центру	наявність ресурсного центру кількість організованих заходів

Функціональний напрям 4: Аналітично-дослідницька діяльність

№	Завдання	Заходи	Індикатори
4.1.	створення системи моніторингу та оцінки заходів та проектів, які реалізують ЦіРО	розробка показників моніторингу та оцінки, плану збору показників	наявний план моніторингу та оцінки
4.2.	визначення обґрутованої позиції та формування адекватного ставлення ВРЦіРОУ щодо програм замісної підтримувальної терапії	проведення дослідження стосовно програм ЗПТ - чи виконується відповідно до стандартів, без порушень	звіт за результатами дослідження Сформована позиція щодо програм ЗПТ
4.3.	протидія дискримінації та стигматизації віл-позитивних прихожан представників уразливих груп, засудження проявів дискримінації	документування та проведення моніторингу випадків та дискримінації за ознакою наявності ВІЛ-інфекції та/або принадлежності до уразливих груп	регулярний звіт за результатами моніторингу

Функціональний напрям 5: Організаційний розвиток

№	Завдання	Заходи	Індикатори
5.1.	забезпечення ефективної діяльності	складення плану діяльності та графіку	наявність плану

№	Завдання	Заходи	Індикатори
5.2.	Підвищення якості інформаційної політики ВРЦІРОУ з питань ВІЛ-інфекції/СНІДу.	Розробка та запровадження критеріїв якості щодо інформаційної діяльності Розробка та розповсюдження інформаційних та освітніх матеріалів Створення, підтримка та оновлення власного веб-ресурсу Розробка матеріалів міжконфесійної соціальної реклами Видання Міжконфесійного бюллетеня	Перелік критеріїв Перелік та тематика інформаційних продуктів Аналіз рівня якості інформаційної політики та рекомендації щодо його покращення
5.3.	Залучення в достатньому обсязі необхідних фінансових ресурсів для реалізації Стратегії	Розробка плану залучення ресурсів Проведення навчання для священнослужителів щодо мобілізації внутрішніх та зовнішніх ресурсів Написання та подання проектів на фінансування	Наявність фандрайзингового плану Кількість осіб, які проїшли навчання Кількість поданих заявок на фінансування та відсоток підтриманих
5.4.	Забезпечення координації діяльності всіх стратегічних напрямів	Створення та підтримка діяльності міжконфесійного координаційного/ресурсного центру. Міжконфесійний центр повинен працювати на постійній основі (щонайменше 3 роки) та координувати роботу Церков і релігійних організацій у протидії епідемії ВІЛ-інфекції/СНІДу, проводити навчальні та інформаційні заходи, об'єднувати діяльність різних	Наявність ресурсного центру План діяльності

№	Завдання	Заходи	Індикатори
5.5.	Забезпечення організаційного розвитку ВРЦІРО	<p>постійного всередині розвитку</p> <p>Перегляд та посилення організаційної структури ВРЦІРО відповідно до нових завдань, що визначені у Стратегії</p> <p>Утворення нових структурних підрозділів для забезпечення напрямів діяльності</p> <p>Удосконалення всередині ВРЦІРО</p>	<p>конфесій, тощо.</p> <p>Оновлення організаційна структура / органограмма ВРЦІРО</p> <p>Положення про існуючі та утворені структурні підрозділи, іх кадрове забезпечення</p> <p>Положення/ порядок/ комунікації між конфесіями та релігійними організаціями</p> <p>Наявність відповідальних контактних осіб (focal points) в кожній конфесії</p>